

нок бюджетної діяльності і 45216 – спецкоштів. Звертає на себе увагу, що господарський підрозділ використовує у два рази більше спецкоштів, ніж науковий.

Особливої уваги заслуговує формування обслуговуючого підрозділу, який безпосередньо надає платні послуги туристам та відвідувачам дендрологічного парку. Розглядаючи його інфраструктуру, бачимо, що цей підрозділ забезпечує платні послуги, такі як: готельні, харчування, сауни, фотографування, орендної плати за місця виносної торгівлі бізнесменами дрібного бізнесу, катання на човні в підземній річці, на кареті, верховій їзді, поромі, катері, човнах, катамаранах та проведення екскурсій. Цей підрозділ на повному госпрозрахунку. В ньому працює 184 чол., фонд заробітної плати становить 136994 гривні в рік і він себе повністю окупає.

Таким чином, ми бачимо, що дендрологічний парк "Софіївка" є ініціатором садово-паркової діяльності України і широко впроваджує різні види послуг, які забезпечують відвідувачам парку відпочинок і моральне задоволення, а дендрологічному парку це дає можливість отримати додаткові кошти для утримання його в належному стані і подальшого розвитку інфраструктури за рахунок власних коштів (спецкоштів).

Література

1. Брокгауз Ф.А., Ефрон І.А. Енциклопедичний словник. – Лейпциг–С.-Петербург. – Т. 30, 1900. – С. 955–956.

2. Косенко І.С., Мігін В.В. Дендрологічні проблеми парку "Софіївка" Старовинні парки і проблеми їх збереження. – Умань: Компанія Л.М. Рябчинського, 1996. – С. 5–12.

УДК 911.3

Інж. А.В. Івануса – УкрДЛТУ

ТЕРИТОРІАЛЬНО-ГАЛУЗЕВИЙ ВИРОБНИЧИЙ КОМПЛЕКС ЯК СКЛАДНА СИСТЕМА В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Подается характеристика понятия "территориально-галузевый производственный комплекс". На примере лесопромышленного комплекса рассматриваются особенности системного подхода до постройки структуры та зв'язків територіально-галузевих виробничих комплексів в економіці України.

Eng. A.V. Ivanussa – USUFWT

The territorial branch industrial complex as a composite system in the economy of Ukraine

Characteristics of the concept of "territorial branch industrial complex" has been introduced. The peculiarities of the system approach towards the construction of the structure and relations of the territorial branch industrial complexes in the economy of Ukraine have been described on the basis of the forestry industrial complex.

Територіально-галузеві виробничі комплекси (або просто територіально-галузеві комплекси (ТГК) посідають особливе місце в економіці України. Вони виникають і функціонують тоді, коли територія перестає бути випадковим фактором їх формування, коли в результаті розміщення виробничих комплексів на певній території у них виникають цілком нові властивості, а також специфічні взаємовідносини і взаємозв'язки між ними.

Необхідно одразу ж зазначити, що в економічній літературі поряд із поняттям "територіально-галузевий комплекс" досить часто зустрічається поняття "міжгалузевий територіальний комплекс", які О.І. Шаблій [14, ст. 61-62] пропонує ототожнювати, якщо:

- наперед відомо, що певна, як правило масштабна, галузь (наприклад, промисловість, сільське господарство тощо) складаються із кількох взаємопов'язаних підгалузей, фіксувати які на даному етапі дослідження немає необхідності;
- кілька галузей об'єднуються в окремий блок (так звану "чисту галузь") при аналізі певної території;
- кілька галузей різних сфер (наприклад, промисловість і сільське господарство) підлягають інтеграції і утворюють на певній території єдину галузь.

Така думка є, на наш погляд, досить раціональною і виправданою, оскільки вищезазначені поняття, розглянуті під запропонованим автором кутком зору, мають рівнозначний зміст. Це дозволяє проводити аналогію між цілим рядом термінів, якими різні автори успішно користувались при вивченні територіально-галузевих формувань.

Саме поняття "територіально-галузевий комплекс" з'явилося у вітчизняній економічній літературі в середині 60-х років. При цьому сформувались різні підходи до його трактування і розуміння, які, на думку О.І. Шаблія [14, ст. 6-7], можна поділити на чотири групи*:

- ТГК розглядається в системі теорії виробничо-територіальних комплексів (П.К. Алампієв, А.Т. Хрущов, М.М. Паламарчук, Н.Т. Агафонов та ін.);
- ТГК розглядається як специфічна наукова категорія, що має свій реально існуючий об'єкт, який вона адекватно відображає і характеризує (Е.П. Маслов, Е.Т. Штангей, В.Ф. Косов та ін.).

Розглядається сукупність галузевих комплексів конкретної території (економічного району, області), тобто відповідна територія досліджується шляхом виявлення і вивчення реально існуючих територіально-галузевих комплексів (А.Т. Ващенко).

Вивчається конкретний ТГК (наприклад, агропромисловий, лісопромисловий тощо) як наукова категорія або як об'єктивно існуюче на даній території економіко-географічне явище (О.І. Шаблій).

Така класифікація дозволяє не тільки систематизувати багатовекторні і різнопланові дослідження даної проблеми, але й прослідкувати процес вдосконалення і ускладнення наукового підходу до поняття ТГК. Адже, як бачимо, саме перша група характеризується найвищим рівнем узагальнення, а передостання та остання – найбільшим проникненням в суть явища.

Найбільш ґрунтовно, на нашу думку, поняття "територіально-галузевий комплекс" намагались розкрити такі автори, як П.М. Алампієв, Е.П. Маслов, В.Ф. Косов та О.І. Шаблій, хоча і тут зустрічаємо певні недоліки.

Так, згідно П.М. Алампієву, ТГК ("територіальний виробничий комплекс" за термінологією автора) – це "...сукупність однорідних чи тісно пов'язаних між собою елементарних техніко-економічних комплексів, розміщених на певній компактній території" [1, ст. 80]. При цьому, під елементарним техніко-економічним комплексом автор розуміє стійке поєднання підприємств різних галузей виробництва.

* Тут автор використовує поняття "міжгалузевий комплекс"

На думку Е.П. Маслова, ТГК ("виробничо-галузевий комплекс" за термінологією автора) "...представляє сукупність взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих одна одну галузей виробництва, що склалися в процесі їх формування на базі спільності ресурсів і вирішення народногосподарських задач в тісній ув'язці з умовами минулого, сучасного і перспективного розвитку тієї чи іншої території" [6, ст. 72]. В.К. Косов визначає ТГК ("виробничо-технологічний комплекс" за термінологією автора), як "...об'єктивну сукупність самостійних підприємств, об'єднаних "вертикальними" виробничо-технологічними зв'язками" [5, ст. 191-192]. За О.І. Шаблієм, ТГК ("міжгалузевий територіальний комплекс" за термінологією автора) – це "...територіальне формування, в якому поєднуються кілька взаємопов'язаних галузей, що спільно використовують один вид вихідної сировини, виробляють взаємозамінну продукцію чи надають відповідні послуги і розв'язують певну регіональну проблему" [11, ст. 447].

Основним недоліком усіх вищенаведених визначень є, на наш погляд, відсутність чіткого розуміння і трактування ТГК, як складного системного формування, хоча системний підхід і проявляється тут в глибоко завуальованому вигляді.

Таким чином, ТГК являє собою об'єктивно існуючу на даній території складну економіко-географічну систему, що склалася в результаті економічно доцільного поєднання кількох історично взаємопов'язаних галузей, які, використовуючи один вид вихідної сировини, виробляють взаємозамінну продукцію, підтримують тісні загальноекономічні, виробничо-економічні та виробничо-технологічні зв'язки між собою та зовнішнім середовищем, вирішують певні регіональні та загальнодержавні проблеми.

В економіці України можна виділити 9 територіально-галузових (чи міжгалузових) виробничих комплексів: паливно-енергетичний, металургійний, машинобудівний, агропромисловий, лісопромисловий, хіміко-індустріальний, будівельно-індустріальний, транспортний та комплекс легкої промисловості.

Серед наведених вище ТГК особливе місце посідає саме лісопромисловий (ЛПК). Його однорідність, як виробничо-економічної системи, обумовлена тим, що її складові галузі, підгалузі та виробництва використовують один і той же вид сировини – деревину – і пов'язані між собою технологічним ланцюгом: лісовирощування – заготівля – переробка – випуск кінцевої продукції.

Саме поняття "лісопромисловий комплекс" різні автори трактують по-різному. Одні розглядають його як комплекс галузей та підприємств на певній території, зайнятих заготівлею і переробкою деревини [4]. Інші ототожнюють ЛПК із групою лісозаготівельних і лісопереробних підприємств, які виробляють певну продукцію і забезпечують комплексне використання деревини [7,8]. Треті бачать в ЛПК територіально-виробниче поєднання лісових галузей, пов'язаних із вирощуванням лісу, заготівлею і переробкою деревини [13, ст. 197].

Найбільш ґрунтовним визначенням поняття "лісопромисловий комплекс" є, на нашу думку, таке: ЛПК – це економічно доцільна виробничо-територіальна єдність лісових галузей (від вирощування і експлуатації лісу до глибокої переробки деревини), яка розвивається внаслідок територіального поділу праці, дії закономірності комплексності, сприятливої комбінації природних, економічних та історичних передумов [13, ст. 8].

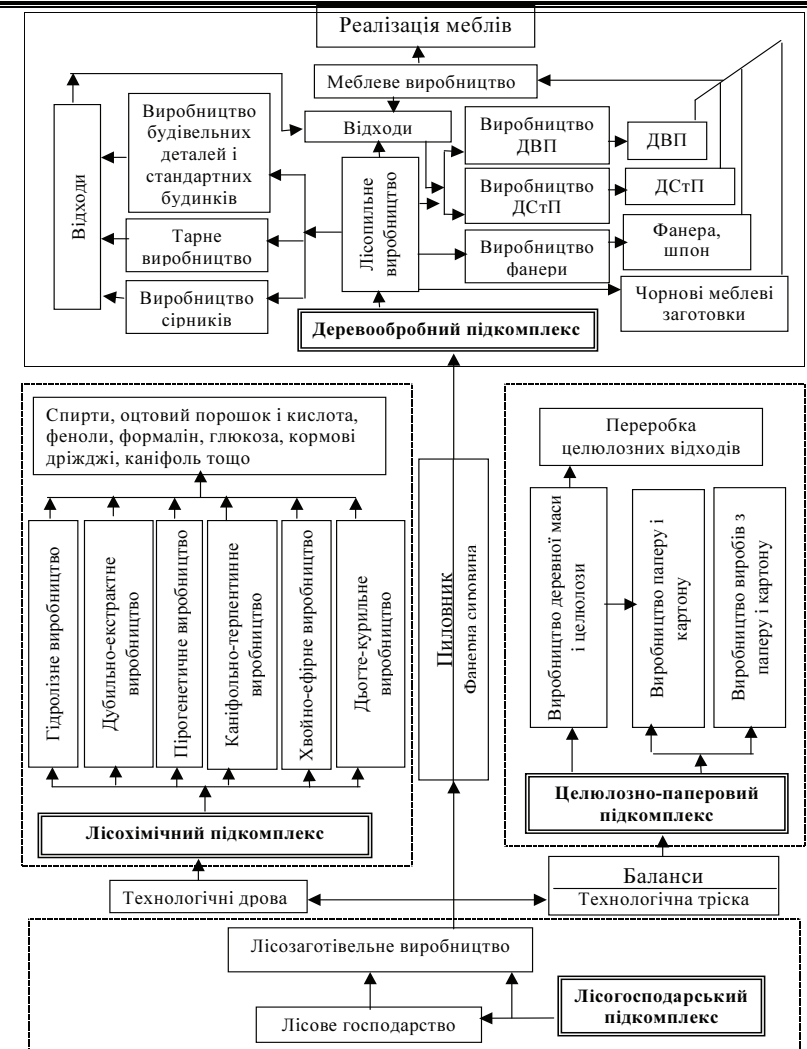

Рис. 1. Компонентний склад та зв'язки лісопромислового комплексу

Необхідно також зазначити, що багато авторів (зокрема, О.І. Шаблій [13, ст. 8], В.І. Пила [10, ст. 28-29] та ін.) поряд із виробничим ядром ЛПК¹ виділяють і так звану сферу галузей обслуговування, до якої В.І. Пила, наприклад, відносить виробництво усіх видів обладнання для ЛПК, виробництво фарб, лаків, барвників, добрив тощо [10, ст. 30]. Така точка зору, на наш погляд, є не до кінця виправданою. Як свідчить проведений нами аналіз багатьох літературних джерел, вищезазначені виробництва все ж більш доцільно відносити відповідно до машино-будів-

¹ Сукупність лісових і переробних галузей ЛПК

ного та хіміко-індустріального комплексів. Хоча, враховуючи те, що різні ТГК не є цілком ізольованими один від одного, залучення вищезазначених галузей до складу ЛПК просто наочно ілюструє точки перетину та взаємодії різних "економічних систем" народного господарства України.

Враховуючи вищенаведені зауваження, а також деякі доповнення, спробуємо трансформувати запропоновану В.І. Пилою [10, ст. 42] структурну схему ЛПК України (рис. 1).

Особливе місце у структурі ЛПК посідають виробничі зв'язки, що виступають одним із вагомих системоутворюючих факторів будь-якого ТГК. Для їх аналізу побудуємо матрицю суміжності (табл. 1) та матрицю інцидентів (табл. 2) виробництв лісопромислового комплексу України.

Як бачимо, ступінь заповнення матриці суміжності (табл. 1) одиницями є досить малим (відношення кількості одиниць до суми кількості одиниць і нулів дорівнює 0.09). Це, перш за все, пов'язано із тим, що галузі лісохімічного, целюлозно-паперового і, частково, деревообробного підкомплексів, виготовляючи кінцеву продукцію, утворюють саме зовнішні виходи ЛПК. При цьому, особливо сприятливі умови для творення прямих зв'язків мають так звані базові виробництва (лісозаготівля, лісопиляння). Чітко виділяється за рівнем заповнення одиницями наддіагональна частина матриці, що свідчить про цілковиту перевагу вертикальних прямих зв'язків. Істотними є і зв'язки по відходах (четверта частина усієї суми кількості прямих і зворотних зв'язків).

Матриця інцидентів (табл. 2) наочно ілюструє наявність і характер зв'язків між так званими виробництвами-постачальниками та виробництвами-споживачами, що обумовлено значним впливом наявної технології виробництва. При цьому, одне і те ж виробництво в одних випадках може виступати постачальником, а в інших – споживачем. Наприклад, меблева промисловість висуває чітко обґрунтовані вимоги щодо вихідної деревної сировини, породи деревини, якості, розмірів, текстури фанерних деталей, конструкції деревних плит, їх функціональних властивостей. При цьому, вона, водночас, пов'язана із плитним виробництвом зв'язками по відходах. Це забезпечує до певної міри комплексне використання деревної сировини, що є надзвичайно важливим для малолісистої та лісодефіцитної України².

Таким чином, для того, щоб досягнути високого ступеня комплексного використання деревних ресурсів, а отже забезпечити ефективний і ціленаправлений розвиток ЛПК як локального, так і загальнотривалого рівня, необхідно, перш за все, оптимізувати виробничі зв'язки, як центрального, стрижневого елемента будь-якого територіально-галузевого комплексу народного господарства України.

Література

1. Аламппев П.М. Экономическое районирование СССР. – М.: Экономиздат. – 1963, кн. 2. – 248 с.
2. Воевода И.Н., Петров А.П. Территориальные отраслевые комплексы на примере лесной промышленности и лесного хозяйства. – Новосибирск: Наука, 1987. – 284 с.
3. Географічна енциклопедія України: В 3-х т./ Ред-кол.: О.М. Маринич (відповід. ред.) та ін. – К.: "Українська Радянська Енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 1990. – Т. 2: 3-О. – 480 с.
4. Глютов В.В. Оптимальное планирование в лесной промышленности. – М.: Лесн. пром-сть, 1973. – 200 с.

² Лісистість України становить 15.6 %, а на одного мешканця країни припадає лише 0.18 га. лісів (у світі – 0.9 га.) [12].

Табл. 1. Матриця суміжності виробництв ЛПК

№ п/п	Виробництва-постачальники	Виробництва-споживачі																		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Лісовирощування	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Лісозаготівля	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1*	0	1	0	0	0	0
3	Виробництво деревної маси і целюлози	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Виробництво паперу і картону	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Виробництво виробів з паперу і картону	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Гідролізне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Дубильно-екстрактивне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Протектичне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Каніфольно-терпентинне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Хвойно-ефірне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Дьогте-курільне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Лісопиляльне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1*	1	1	1	1	1
13	Плитне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
14	Виробництво чорнових меблевих заготовок	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1*	0	0	1	0	0
15	Виробництво фанери і шпону	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
16	Меблеве	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1*	0	0	0	0	0
17	Виробництво будівельних деталей і стандартних будинків	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	Тарне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	Виробництво сріпків	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Примітка: наявність зв'язків позначено цифрою 1, відсутність – 0, зв'язки по деревних відходах – 1*

Табл. 2. Матриця інцидентів виробництва ЛПК

№ п/п	Виробництва- постачальники	Виробництва-споживачі																
		1-2	2-3	2-4	2-6	2-7	2-8	2-9	2-10	2-11	2-12	2-13	2-15	3-4	4-5	12-13	12-14	12-15
1	Лісовирощування	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Лісозаготівля	-1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
3	Виробництво деревної маси і целюлози	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
4	Виробництво паперу і картону	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	1	0	0	0
5	Виробництво виробів з паперу і картону	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	0	0	0
6	Гідролізне	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Дубильно-екстрактивне	0	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Пірогенетичне	0	0	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Каніфольно-терпентинне	0	0	0	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Хвойно-ефірне	0	0	0	0	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Дьогте-курільне	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Лісопилльне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	0	0	0	0	1	1	1
13	Плитне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	0	0	0	-1	0	0
14	Виробництво чорнових меб- левих заготовок	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	0
15	Виробництво фанери і шпону	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	0	0	0	0	-1
16	Меблеве	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Виробництво будівельних де- талей і стандартних будинків	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	Тарне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	Виробництво сірників	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Продовження табл. 2.

№ п/п	Виробництва- постачальники	Виробництва-споживачі															
		12-16	12-17	12-18	12-19	13-16	13-17	14-13	14-16	15-16	15-17	15-18	16-13	17-13	18-13	19-13	
1	Лісовирощування	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2	Лісозаготівля	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3	Виробництво деревної маси і целюлози	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4	Виробництво паперу і картону	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5	Зиробництво виробів з паперу і картону	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
6	Гідролізне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
7	Дубильно-екстракне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
8	Пірогенетичне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
9	Каніфольно-терпентинне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
10	Хвойно-ефірне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
11	Дьогте-курільне	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
12	Лісопилльне	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
13	Плитне	0	0	0	0	1	1	-1	0	0	0	0	-1	-1	-1	-1	
14	Виробництво чорнових меб- левих заготовок	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	
15	Виробництво фанери і шпону	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	
16	Меблеве	-1	0	0	0	-1	0	0	-1	0	0	1	0	0	0	0	
17	Виробництво будівельних де- талей і стандартних будинків	0	-1	0	0	0	-1	0	0	0	-1	0	0	1	0	0	
18	Тарне	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	-1	0	0	1	0	
19	Виробництво сірників	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	

Примітка: 1 – виробництва-постачальники, -1 – виробництва-споживачі, 0 – відсутність виробничих зв'язків

5. Косов В.Ф. Межотраслевые производственно-технологические комплексы и их роль в региональном планировании. В сб.: Региональное развитие и географическая среда, М., 1971. – С. 191-199.

6. Маслов Е.П. Значение и роль производственно-отраслевых комплексов в формировании и развитии экономических районов – "Изв. АН СССР, сер. геогр.", 1969, № 4. – С. 69-77.

7. Петров А.П., Туныця Ю.Ю. Экономические аспекты использования лесных ресурсов в системе мероприятий по охране природы и защиты окружающей среды. – М.: Лесн. пром-сть, 1976. – 34 с.

8. Петров А.П. Организация комплексного использования лесных ресурсов. – М.: Лесн. пром-сть, 1978. – 184 с.

9. Пила В.И. Программно-целевое планирование промышленного комплекса. – К.: Вища школа, 1989. – 119 с.

10. Пила В.И. Программно-целевое планирование межотраслевого лесопромышленного комплекса. – К.: Наукова думка, 1990. – 204 с.

11. Соціально-економічна географія України: Навч. посібник/ За ред. проф. О.І.Шаблій – Львів: Світ, 1994. – 608 с.

12. Ю. Туныця, А. Дейнека. Рекомендації круглого столу "Напрямки використання лісових ресурсів Львівщини"// Деревообробник. – 2000, № 5. – С. 1-2.

13. Шаблій О.І. Лісопромислові комплекси Української РСР// Питання теорії моделювання. – Львів: Вища шк., 1973. – 198 с.

14. Шаблій О.И. Межотраслевые территориальные системы. – Львов: Вища шк., 1976. – 202 с.

УДК 630.233

Доц. Я.М. Дідик, к.е.н; студ. М.А. Потай – УкрДЛТУ

ПРИНЦИПИ РОЗВИТКУ СТАЛОГО ЕКОТУРИЗМУ

У 1992 р. на міжнародній нараді WWF (світовий фонд природи) було прийнято 10 загальних принципів сталого розвитку. Для успішного розвитку туристичної індустрії в природо-заповідних територіях чи природних національних парках, організація сталого екотуризму повинна також здійснюватися на цих принципах.

Doc. Ya. Didyk, M. Potaj – USUFWT

Principles of Sustainable Ecotourism Development

The paper deals with the principles of sustainable ecotourism developed by the World Congress of WWF (1992). The principles are analyzed as basis for sustainable ecotourism development in Ukraine.

Туристична галузь підвищує економічний рівень регіону створюючи додаткові робочі місця та розвиваючи народні промисли. Але при цьому існує велика небезпека для навколишнього природного середовища даної території, оскільки додаткове навантаження може призвести до руйнування екосистеми

У 1992 р. на міжнародній нараді WWF (світовий фонд природи) були прийняті 10 загальних принципів сталого розвитку, а саме: стале використання природних ресурсів; зменшення надмірного використання; підтримування унікальності регіону; планування сталого розвитку; залучення місцевих громад; підтримка місцевої економіки; створення консультативних компаній; екологічна освіта; дослідження в галузі сталого розвитку.

Для успішного розвитку туристичної індустрії в цілому, і зокрема, у природо-заповідних територіях чи природних національних парках, організація сталого екотуризму повинна також здійснюватися на цих принципах.

1. Стале використання природних туристичних ресурсів. Використовувати природні туристичні ресурси у природо-заповідних територіях необхідно так, аби наступні покоління отримували не менше задоволення від якості та кількості даних ресурсів.

2. Зменшення надмірного використання ресурсів природно-заповідних територій. Надмірне використання природних туристично-рекреаційних ресурсів заповідних територій призводить до екологічної шкоди, яка значно знижує якість довкілля. Найкращий шлях запобігти цьому є зменшення туристичного навантаження шляхом перерозподілу туристичних потоків в часі і просторі.

3. Підтримування унікальності регіону. Підтримуючи унікальність культурної і природної спадщини та народні промисли туристична галузь отримує можливість для залучення туристів у цей регіон на більш тривалий період. Окрім цього, на роботу туристичної галузі істотно впливає створення нормальних умов для життя місцевих жителів. Прибуток отриманий від туристичної діяльності в таких регіонах повинен частково скеровуватися (використовуватися) для удосконалення роботи національних парків чи інших заповідних територій. Підтримка унікальності регіону полягає також і в ліквідації минулих невдалих проєктів. Так, наприклад, у Німеччині проводиться робота з ліквідації наслідків проєкту "Наближення даної місцевості до умов іншої країни", оскільки створення типових австрійських поселень та запровадження національних традицій цієї країни призвело до зміни місцевої, притаманної тільки даній місцевості Німеччини, культури і традицій.

4. Планування в екотуризмі. Планування екотуризму в природо-заповідних територіях повинно бути жорстким. Для цього необхідно ретельно планувати не тільки діяльність галузі але й окремих туристичних груп. Стратегічне планування у цьому випадку виступає як можливий засіб для оцінки не тільки короткострокових але й довгострокових впливів на розвиток екологічної, економічної і соціальної сфер туристичної галузі.

5. Залучення місцевих громад. Потреби місцевих жителів повинні враховуватися у процесі розробки туристичних проєктів. Необхідно також залучати місцевих жителів до роботи над проєктом, надаючи їм при цьому робочі місця. Це необхідно для збереження природного і культурного середовища.

6. Підтримка місцевої економіки. За підтримкою місцевих громад туристична індустрія матиме більше шансів на гармонійний розвиток. На місці можна отримати більш детальну інформацію про екологічний стан території, необхідні екологічні податки. Податки від туристичної діяльності можуть бути спрямовані на розвиток регіону, що буде сприяти підвищенню рівня життя місцевих жителів, отриманню нових робочих місць, розвитку сфери обслуговування. Однак надмірний розвиток туризму може і завдати шкоду навколишньому середовищу, спричинити зміни у культурному і соціальному середовищі.

7. Створення консультативних компаній – посередників між урядом, регіоном і туристичними фірмами. Ці компанії повинні проводити незалежний аналіз туристичних проєктів. Дотримання вимог цього принципу сприятиме мінімізації екологічної шкоди внаслідок зменшення конфліктних ситуацій. Туризм повинен задовольняти не тільки потреби відпочиваючих, але й приносити користь місцевій громаді. Відсутність консультацій може викликати ворожість місцевого